

การพัฒนาแบบกิจกรรมการเรียนการสอนตามแนวคิดทฤษฎีการสร้างความรู้ร่วมกับ แนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อส่งเสริมสมรรถนะครูสังคมศึกษา สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู*

A Development of Instructional Activities Model Based on Constructivist Theory and Active Learning For Student Teachers to enhance Social Studies Teachers Competencies

เพ็ญพนอ พ่วงแพ (Phenphanor Phuangphae)**

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อพัฒนาแบบกิจกรรมการเรียนการสอนตามทฤษฎีการสร้างความรู้ร่วมกับแนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อส่งเสริมสมรรถนะครูสังคมศึกษา สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู 2) เพื่อศึกษาผลการใช้รูปแบบกิจกรรมการเรียนการสอนตามทฤษฎีการสร้างความรู้ร่วมกับแนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อส่งเสริมสมรรถนะครูสังคมศึกษา สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ นักศึกษาวิชาชีพครู เอกสังคมศึกษาชั้นปีที่ 4 หลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต คณะศึกษาศาสตร์ ภาควิชาการศึกษา ปีกการศึกษา 2560 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 1) รูปแบบกิจกรรมการเรียนการสอนตามทฤษฎีการสร้างความรู้ร่วมกับแนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อส่งเสริมสมรรถนะครูสังคมศึกษา 2) คู่มือการใช้รูปแบบ 3) แผนการสอน 4) แบบทดสอบ 5) แบบประเมินสมรรถนะครูสังคมศึกษา 6) แบบประเมินการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ 7) แบบบันทึกการเรียนรู้ 8) แบบสัมภาษณ์ และ 9) แบบสอบถามความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อการใช้รูปแบบกิจกรรมการเรียนการสอน การวิจัยครั้งนี้ เก็บข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ค่าทีแบบไม่อิสระ (t-test dependent) และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย พบว่า

1. รูปแบบกิจกรรมการเรียนการสอนตามทฤษฎีการสร้างความรู้ร่วมกับแนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อส่งเสริมสมรรถนะครูสังคมศึกษา มีชื่อว่า 2P2A กระบวนการจัดการเรียนการสอนมี 4 ขั้นตอน ประกอบด้วย 1) ขั้นเตรียมความพร้อม (Preparation : P) 2) ขั้นให้ความรู้ และทักษะ (Providing Knowledge and Skills : P) 3) ขั้นปฏิบัติการ (Action : A) และ 4) ขั้นประยุกต์ใช้ (Applying :A) รูปแบบกิจกรรมการเรียนการสอน มีกระบวนการที่มีประสิทธิภาพ โดยการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญอยู่ในระดับมากที่สุด

** อาจารย์ ดร. ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

Lecturer, Ph.D. from curriculum and instruction department, Faculty of Education, Silpakorn University. ,

phenphanor@hotmail.com

2. ผลการทดลองใช้รูปแบบกิจกรรมการเรียนการสอน พบว่า 2.1 นักศึกษาวิชาชีพครูมีสมรรถนะครูสังคมศึกษาหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนโดยใช้รูปแบบกิจกรรมการเรียนการสอนตามทฤษฎีการสร้างความรู้ร่วมกับแนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุก และ 2.2 นักศึกษาวิชาชีพครูมีความคิดเห็นต่อการเรียนการสอนโดยใช้รูปแบบกิจกรรมการเรียนการสอนอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : กิจกรรมการเรียนการสอน , ทฤษฎีการสร้างความรู้, แนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุก, สมรรถนะครูสังคมศึกษา

Abstract

The objectives of this research are as following; 1) to develop the Instructional Activities Model based on Constructivist Theory and Active Learning For Student Teachers to enhance Social Studies Teachers Competencies 2) to study the effectiveness of instructional activities model based on Constructivist Theory and Active Learning For Student Teachers to enhance Social Studies Teachers Competencies. The samples used in this study were 28 students studying Social Studies in the fourth year of Faculty of Education, Silpakorn University in semester 2 academic year 2017. The research instruments were 1) the instructional activities model based on constructivist theory For Student Teachers to enhance Social Studies Teachers Competencies developed by the researcher 2) a manual of model 3) lesson plans 4) Achievement test 5) Teacher Assessment form, 6) Learning assessment form 7) Student learning Progress form 8) interview form 9) questionnaire. The research method in this study used both quantitative and qualitative. The research data was gathered using quantitative and qualitative method. The data were analyzed by descriptive statistics, mean ($\bar{X}$), standard deviation (S.D.), t-test dependent and content analysis.

The results of this research were as following:

1. The instructional activities model based on Constructivist Theory and Active Learning for Student Teachers to enhance Social Studies Teachers Competencies called "2P2A". The instructional process consists of 4 steps which are: Step1 Preparation (P); Step 2 Providing Knowledge and Skills (P); Step 3 Action (A); and Step 4 Applying (A). The instructional activities model proved to be effective as verified by the experts was at the highest level.

2. The effectiveness of using instructional activities model revealed that

2.1 The student Teachers' Social studies Teachers Competencies after using this instructional activities model were higher than before the experiment.

2.2 the student Teachers indicated that the instruction were appropriate at a highest level.

Keywords: Instructional Activities, Constructivist Theory, Active Learning, Social Studies Teachers Competencies

บทนำ

การศึกษามีเจตนารมณ์เป็นการเตรียมความพร้อมในการพัฒนาคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ในทุกๆด้าน มีความรู้ ความสามารถในการพัฒนาประเทศ และเป็นพลเมืองของประเทศที่รู้เท่าทันสถานการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา การพัฒนาการศึกษาต้องมีพัฒนาตลอดชีวิต เพื่อให้สอดคล้องกับภาวะความเป็นจริงในโลกยุคปัจจุบัน ดังที่วิชัย วงษ์ใหญ่ (2557:1-2) ได้กล่าวถึง ความสำคัญของการศึกษาเพื่อการเรียนรู้ และหลักการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ควรประกอบด้วย การเรียนรู้ 4 ลักษณะได้แก่ การเรียนเพื่อรู้ (Learning to Know) การเรียนเพื่อปฏิบัติได้จริง (Learning to do) การเรียนเพื่อที่จะได้อยู่ร่วมกัน (Learning to Live Together) และการเรียนรู้เพื่อชีวิต (Learning to Be) จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องพัฒนาคุณภาพของครูผู้สอนเพื่อให้เข้ากับบริบทโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงผ่านระบบการศึกษาแห่งศตวรรษที่ 21 ดังที่เจริญ ภูวิจิตร (2560:1-9) กล่าวว่า การให้การศึกษาสำหรับศตวรรษที่ 21 ต้องเปลี่ยนแปลงทัศนะ (Perspectives) จากกระบวนทัศน์แบบดั้งเดิม (Tradition Paradigm) ไปสู่กระบวนทัศน์ใหม่ (New Paradigm) ที่ให้โลกของผู้เรียนและโลกความเป็นจริงเป็นศูนย์กลางของกระบวนกรเรียนรู้ เป็นการเรียนรู้ที่ไปไกลกว่าการได้รับความรู้แบบง่าย ๆ ไปสู่การเน้นพัฒนาทักษะและทัศนคติ ทักษะการคิด ทักษะการแก้ปัญหา ทักษะองค์การ ทัศนคติเชิงบวก ความเคารพตนเอง นวัตกรรม ความคิดสร้างสรรค์ ทักษะการสื่อสาร ทักษะและค่านิยมทางเทคโนโลยี ความเชื่อมั่นตนเอง ความยืดหยุ่น การจูงใจตนเอง และความตระหนักในสภาพแวดล้อม และเหนืออื่นใด คือความสามารถใช้ความรู้อย่างสร้างสรรค์ (The Ability to Handle Knowledge Effectively in order to Use It Creatively) ถือเป็นทักษะที่สำคัญจำเป็นสำหรับการเป็นผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ถือเป็นสิ่งที่ท้าทายในการที่จะพัฒนาผู้เรียนในอนาคต สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ของการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552-2561) ที่มุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพครูยุคใหม่ที่มีบทบาทสำคัญในการเสริมสร้างให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เป็นวิชาชีพที่มีคุณค่า เหมาะสมกับการเป็นวิชาชีพชั้นสูง สามารถดึงดูดคนเก่ง คนดี มีใจรักวิชาชีพครูและสามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีคุณภาพและในขณะเดียวกันสามารถพัฒนาตนเองและแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่อง

การพัฒนาครูให้มีคุณภาพในยุคปัจจุบัน โดยเฉพาะครูสังคมศึกษาจำเป็นต้องมีหน้าที่ติดตามและวิเคราะห์สภาพสังคมตลอดเวลา รู้จักพัฒนาตนให้มีศักยภาพในการแสวงหาความรู้ มีทักษะการสื่อสาร มีความสามารถในการจัดการเรียนรู้ มีความรอบรู้เนื้อหาในด้านต่างๆ และสามารถสร้างสรรค์การเรียนรู้ได้อย่างหลากหลาย (เยวภา ประคองศิลป์, 2545:24) สอดคล้องกับมาตรฐานทางวิชาชีพครูตามเกณฑ์ของ ครูสภา และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 มาตรา 9(4) ได้กล่าวถึง หลักการส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา โดยเฉพาะเรื่อง บทบาทครูควรมีการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้จากสื่อ เทคโนโลยี จากประสบการณ์ตรงและแหล่งเรียนรู้ที่มีความหลากหลาย สามารถสร้างแนวคิดและวิธีการปฏิบัติให้เกิดขึ้นระหว่างผู้เรียนและผู้สอน และจากแผนอุดมศึกษาระยะยาว 15 ปีพ.ศ. 2551-2565 ได้กำหนดโครงสร้างพื้นฐานในการผลิตบัณฑิตให้ตอบสนองต่อความต้องการของสังคมในปัจจุบันและอนาคต

เป็นสังคมสารสนเทศและสังคมฐานความรู้ และควรเป็นผู้นำให้เกิดการปฏิบัติได้ วิเคราะห์ได้ สร้างความรู้และองค์ความรู้ใหม่ได้ (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2551:22,43) สอดคล้องกับหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา (5ปี) คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร เป็นหลักสูตรที่ผลิตบัณฑิตให้มีองค์ความรู้และทักษะทางวิชาการ เป็นการสอนทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ โดยส่งเสริมให้นักศึกษาสามารถนำความรู้ความสามารถด้านสังคมศึกษาไปใช้ในการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีวัตถุประสงค์จำนวน 3 ประการ ได้แก่ 1) เพื่อผลิตบัณฑิตที่มีความรู้ และประสบการณ์ทางสังคมศึกษาที่รอบรู้ ลึกซึ้งมีทักษะและเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพ สามารถประยุกต์ศิลปะวิทยาการทางสังคมศึกษาสู่การปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ 2) เพื่อผลิตบัณฑิตที่มีความสามารถในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองได้ มีความสามารถในการจัดการมีวิสัยทัศน์กว้างไกล มีความคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณและสร้างสรรค์ รวมทั้งสามารถเป็นผู้นำในการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และ3) เพื่อผลิตบัณฑิตที่มีคุณธรรม จริยธรรม ศรัทธาในวิชาชีพครู มีจรรยาบรรณในวิชาชีพและเป็นครูที่ดีมีคุณภาพของสังคม (คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2560:10)

การผลิตครูสังคมศึกษาเพื่อให้ได้สมรรถนะตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552 (Thai Qualifications Framework for Higher Education, TQF : HED) หลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิตได้กำหนดมาตรฐานผลการเรียนรู้ 6 ด้าน โดยบูรณาการผลการเรียนรู้ในหมวดวิชาเฉพาะ ซึ่งได้แก่ วิชาชีพครูและวิชาเอกเข้าด้วยกัน โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้ 1) ด้านคุณธรรม จริยธรรม 2)ด้านความรู้ 3)ด้านทักษะทางปัญญา 4) ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ 5)ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และ6) ด้านทักษะการจัดการเรียนรู้ (คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร,2560: 83-84) ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญของวงการศึกษาที่ควรพัฒนาให้ครูได้มีสมรรถนะครูสังคมศึกษาที่มีคุณลักษณะและพฤติกรรมที่บ่งชี้ความสามารถ ความชำนาญ และทักษะในด้านต่างๆ เพื่อให้ความเหมาะสมกับความต้องการของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ที่มุ่งเน้นทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม ทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี เพื่อให้ผู้เรียนมีสมรรถนะสามารถเข้าถึงความรู้ใหม่ๆ และพื้นฐานขององค์ความรู้ในอนาคต นอกจากนี้เพื่อช่วยให้ผู้เรียนได้เกิดความรู้ความเข้าใจอย่างแท้จริง ควรมีการจัดการเรียนรู้ที่จะช่วยให้ผู้เรียนได้ฝึกเป็นผู้ปฏิบัติจริง ตามแนวคิดทฤษฎีการสร้างความรู้ (Constructivism) ซึ่งเป็นทฤษฎีที่มีความเหมาะสมกับการจัดการศึกษาในยุคปัจจุบัน มีความเชื่อว่า การสร้างความรู้ที่เกิดจากปัจเจกบุคคล การเรียนรู้เป็นกระบวนการเชิงพลวัต การจัดระบบและการสร้างความรู้อย่างพิถีพิถัน และการสร้างความรู้จะเกิดขึ้นจะต้องใช้ปฏิสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการทางความคิดกับประสบการณ์เดิมของผู้เรียนร่วมกัน ผู้เรียนเป็นผู้เลือกรับและปรับเปลี่ยนข้อมูล โดยผู้สอนคอยกระตุ้นให้ผู้เรียนค้นพบความรู้ใหม่ โดยการเทคนิคการถามตอบ เพื่อให้ผู้เรียนได้เข้าใจภาพรวมและเข้าใจในแต่ละส่วนตามบริบท เพื่อสร้างองค์ความรู้จากการค้นพบ ดังนั้น การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ ผู้สอนต้องยอมรับว่า การเรียนรู้เป็นกระบวนการที่ผู้เรียนเรียนรู้ที่ต้องให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติด้วยตนเองมากกว่าการได้รับจากผู้สอน (Bruner 1963: 66-68 ,ทิศนา ขัมมณี ,2555: 94-96) นอกจากนี้ ควรมีการส่งเสริมการเรียนรู้จากกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้ลงมือกระทำ ที่เรียกว่า การจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เป็นการเรียนการสอนที่พัฒนาศักยภาพทางสมอง ได้แก่ การคิด การแก้ปัญหา และการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ และเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ สามารถ

แสวงหาความรู้ บูรณาการความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร สารสนเทศต่างๆได้ด้วยตนเอง จนนำไปสู่ความคิดรวบยอดได้ต่อไป (Bonwell, 1991:1,ไชยยศ เรืองสุวรรณ, 2553:1-2)

จากความสำคัญที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยได้เห็นความสำคัญของการเสริมสร้างศักยภาพทางวิชาชีพให้กับนักศึกษาวิชาชีพรู วิชาเอกสังคมศึกษาให้สามารถจัดการเรียนการสอน เลือกข้อมูลสารสนเทศทางสังคมศึกษาการออกแบบการเรียนการสอน การพัฒนาสื่อการสอนได้สอดคล้องตามหลักสูตรสังคมศึกษา และการประยุกต์ใช้นวัตกรรมมาบูรณาการกับการสอนสังคมศึกษา และสามารถดำเนินการสอนในชั้นเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อเป็นพื้นฐานการต่อยอดสำหรับการเรียนในรายวิชาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูสังคมศึกษาต่อไป และจากผลการสัมภาษณ์อาจารย์ผู้สอน และบัณฑิตสาขาวิชา สังคมศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ผู้วิจัยได้นำข้อมูลมาวิเคราะห์ร่วมกับแนวคิด หลักการ ทฤษฎีเพื่อนำมาพัฒนาเป็นรูปแบบกิจกรรมการเรียนการสอน ตามทฤษฎีการสร้างความรู้ร่วมกับแนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เพื่อส่งเสริมสมรรถนะครูสังคมศึกษา สำหรับนักศึกษาวิชาชีพรู ทั้งนี้เป็นการพัฒนาศักยภาพของนักศึกษาวิชาชีพรูให้มีความรู้ ความสามารถในการบูรณาการสื่อ นวัตกรรมกับการเรียนการสอนสังคมศึกษา จากการเรียนรู้และการปฏิบัติจริง และสามารถนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยกำหนดวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อพัฒนารูปแบบกิจกรรมการเรียนการสอนตามทฤษฎีการสร้างความรู้ร่วมกับแนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อส่งเสริมสมรรถนะครูสังคมศึกษา สำหรับนักศึกษาวิชาชีพรู
2. เพื่อศึกษาผลการใช้รูปแบบกิจกรรมการเรียนการสอนตามทฤษฎีการสร้างความรู้ร่วมกับแนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อส่งเสริมสมรรถนะครูสังคมศึกษา สำหรับนักศึกษาวิชาชีพรู
  - 2.1 เพื่อเปรียบเทียบสมรรถนะครูสังคมศึกษาของนักศึกษาก่อนและหลังการใช้รูปแบบกิจกรรมการเรียนการสอนตามทฤษฎีการสร้างความรู้ร่วมกับแนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุก
  - 2.2 เพื่อศึกษาความคิดเห็นในการจัดการเรียนการสอนโดยใช้รูปแบบกิจกรรมการเรียนการสอนตามทฤษฎีการสร้างความรู้ ร่วมกับแนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อส่งเสริมสมรรถนะครูสังคมศึกษาสำหรับนักศึกษาวิชาชีพรู

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่

- 1) ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นนักศึกษาวิชาชีพรูชั้นปีที่ 4 หลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร จำนวน 187 คน ภาคการศึกษาปลาย ปีการศึกษา 2560
- 2) กลุ่มตัวอย่างได้แก่ นักศึกษาวิชาชีพรู วิชาเอกสังคมศึกษาชั้นปีที่ 4 หลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต คณะศึกษาศาสตร์ จำนวน 28 คน ภาคการศึกษาปลาย ปีการศึกษา 2560 ได้มาจากการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยใช้สาขาวิชาเป็นหน่วยสุ่ม

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย

1) ตัวแปรอิสระ (independent variables) ได้แก่ รูปแบบกิจกรรมการเรียนการสอนตามทฤษฎีการสร้างความรู้ร่วมกับแนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อส่งเสริมสมรรถนะครูสังคมศึกษา สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู

2) ตัวแปรตาม (dependent variables) ได้แก่

2.1) สมรรถนะครูสังคมศึกษา มีจำนวน 5 สมรรถนะย่อย ได้แก่

2.1.1) สมรรถนะด้านความรู้

2.1.2) สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้

2.1.3) สมรรถนะด้านสื่อและนวัตกรรมการเรียนการสอน

2.1.4) สมรรถนะด้านความเป็นครูสังคมศึกษา

2.1.5) สมรรถนะด้านทักษะทางสังคม

2.2) ความคิดเห็นที่มีต่อรูปแบบกิจกรรมการเรียนการสอนตามทฤษฎีการสร้างความรู้ร่วมกับแนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อส่งเสริมสมรรถนะครูสังคมศึกษา สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู

เครื่องมือในการวิจัย จำแนกออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

1.1) รูปแบบกิจกรรมการเรียนการสอนตามทฤษฎีการสร้างความรู้ร่วมกับแนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อส่งเสริมสมรรถนะครูสังคมศึกษา

1.2) คู่มือการใช้รูปแบบกิจกรรมการเรียนการสอนตามทฤษฎีการสร้างความรู้ร่วมกับแนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อส่งเสริมสมรรถนะครูสังคมศึกษา

1.3) แผนการจัดการเรียนรู้

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย

2.1) แบบสัมภาษณ์

2.2) แบบทดสอบวัดความรู้เกี่ยวกับสมรรถนะครูสังคมศึกษาในรายวิชา สารสนเทศและนวัตกรรม การเรียนการสอนสังคมศึกษา

2.3) แบบประเมินสมรรถนะครูสังคมศึกษา

2.4) แบบประเมินการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้

2.5) แบบบันทึกการเรียนรู้

2.6) แบบสอบถามความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อการใช้รูปแบบกิจกรรมการเรียนการสอน

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง รูปแบบกิจกรรมการเรียนการสอนตามทฤษฎีการสร้างความรู้ร่วมกับแนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อส่งเสริมสมรรถนะครูสังคมศึกษา สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู เป็นการศึกษาวิจัยที่พัฒนาขึ้นตามรูปแบบการวิจัยและพัฒนา (R & D) ซึ่งมีขั้นตอนการวิจัย 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การวิจัย (Research : R_1) เป็นการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน (Analysis : A) ขั้นตอนนี้เป็นการศึกษารวบรวมข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ ในรายวิชา สารสนเทศและนวัตกรรมการเรียนการสอนสังคมศึกษา มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานความต้องการจำเป็นที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาใช้เป็นพื้นฐานในการพัฒนารูปแบบกิจกรรมการเรียนการสอนตามทฤษฎีการสร้างความรู้ร่วมกับแนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนา (Development : D_1) เป็นการออกแบบและพัฒนารูปแบบกิจกรรมการเรียนการสอน (Design and Development : D and D) ขั้นตอนนี้ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากขั้นตอนที่ 1 นำมาพัฒนาเป็นโครงร่างรูปแบบกิจกรรมการเรียนการสอน เรียกว่า 2P2A Model แล้วให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน ตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบ, เครื่องมือประกอบการใช้รูปแบบกิจกรรมการเรียนการสอน ประกอบด้วย คู่มือ และแผนการจัดการเรียนรู้ และเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบทดสอบวัดความรู้เกี่ยวกับสมรรถนะครูสังคมศึกษาในรายวิชา สารสนเทศและนวัตกรรมการเรียนการสอนสังคมศึกษา, แบบประเมินสมรรถนะครูสังคมศึกษา, แบบประเมินการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้, แบบบันทึกการเรียนรู้ และแบบสอบถามความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อการใช้รูปแบบกิจกรรมการเรียนการสอน มีวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนารูปแบบกิจกรรมการเรียนการสอนตามทฤษฎีการสร้างความรู้ร่วมกับแนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อส่งเสริมสมรรถนะครูสังคมศึกษา สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู

ขั้นตอนที่ 3 การวิจัย (Research : R_2) เป็นการทดลองใช้รูปแบบกิจกรรมการเรียนการสอน (Implementation: I) ขั้นตอนนี้เป็นการทดลองใช้รูปแบบกิจกรรมการเรียนการสอนตามทฤษฎีการสร้างความรู้ร่วมกับแนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อส่งเสริมสมรรถนะครูสังคมศึกษา ที่แก้ไขปรับปรุงแล้วไปใช้ในการจัดการเรียนรู้สภาพจริงในรายวิชาสารสนเทศและนวัตกรรมการเรียนการสอนสังคมศึกษา มีวัตถุประสงค์ เพื่อทดลองใช้การพัฒนารูปแบบกิจกรรมการเรียนการสอนตามทฤษฎีการสร้างความรู้ร่วมกับแนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อส่งเสริมสมรรถนะครูสังคมศึกษา โดยมีขั้นตอนการดำเนินการทดลองดังนี้

1) ผู้วิจัยนำรูปแบบกิจกรรมการเรียนการสอนตามทฤษฎีการสร้างความรู้ร่วมกับแนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู โดยจัดการเรียนการสอนในรายวิชาสารสนเทศและนวัตกรรมการเรียนการสอนสังคมศึกษาตามแผนการจัดการเรียนรู้ ไปใช้กับนักศึกษาวิชาชีพครู เอกสังคมศึกษาชั้นปีที่ 4 หลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต (สังคมศึกษา 5 ปี) ภาคการศึกษาปลาย ปีการศึกษา 2560 คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร จำนวน 28 คน มีขั้นตอนดังนี้

1.1) เตรียมความพร้อมของผู้สอน โดยผู้วิจัยได้อธิบายและชี้แจงรายละเอียดรูปแบบกิจกรรมการเรียนการสอนตามทฤษฎีการสร้างความรู้ร่วมกับแนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุก และเครื่องมือประกอบ การใช้รูปแบบ ได้แก่ คู่มือการใช้รูปแบบการเรียนการสอนตามทฤษฎีการสร้างความรู้ร่วมกับแนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุก และแผนการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น และสามารถปฏิบัติการสอนได้

1.2) เตรียมความพร้อมของผู้เรียน โดยผู้วิจัยจะทำการปฐมนิเทศผู้เรียน เพื่อให้ นักศึกษากลุ่มทดลองเข้าใจหลักการ เหตุผลและประโยชน์ของการวิจัย การจัดการเรียนรู้และวิธีเรียนด้วยรูปแบบกิจกรรมการเรียนการสอนตามทฤษฎีการสร้างความรู้ร่วมกับแนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เพื่อให้ผู้เรียนได้มีแนวทางที่ชัดเจนในการเตรียมตัว และสามารถเรียนได้อย่างเข้าใจ อันจะเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน และเพื่อให้ผลการใช้รูปแบบกิจกรรมการเรียนการสอนตามทฤษฎีการสร้างความรู้ร่วมกับแนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเกิดประโยชน์สูงสุดเช่นกัน

2) นำแบบทดสอบวัดความรู้เกี่ยวกับสมรรถนะครูสังคมศึกษา ในรายวิชาสารสนเทศและนวัตกรรม การเรียนการสอนสังคมศึกษา ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นไปทดสอบก่อนเรียน (Pretest) กับนักศึกษาวิชาชีพรู

3) ดำเนินการทดลองใช้รูปแบบกิจกรรมการเรียนการสอนตามทฤษฎีการสร้างความรู้ร่วมกับแนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สำหรับนักศึกษาวิชาชีพรู เพื่อเป็นการสร้างความเข้าใจในรูปแบบกิจกรรมการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้น และจัดการเรียนการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ โดยดำเนิน การสอนตามกระบวนการ 4 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นเตรียมความพร้อม (Preparation : P)

ขั้นที่ 2 ขั้นให้ความรู้ และทักษะ (Providing Knowledge and Skills : P)

ขั้นที่ 3 ขั้นปฏิบัติการ (Action : A)

ขั้นที่ 4 ขั้นประยุกต์ใช้ (Applying :A)

4) หลังจากดำเนินการทดลองสิ้นสุดลง ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลจากการปฏิบัติด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาวิชาชีพรู โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลผลโดยการศึกษาสมรรถนะครูสังคมศึกษา เก็บข้อมูล จากการประเมินผลความรู้เกี่ยวกับสมรรถนะครูสังคมศึกษาในรายวิชา สารสนเทศและนวัตกรรม การเรียนการสอนสังคมศึกษา, แบบประเมินสมรรถนะครูสังคมศึกษา,แบบประเมินการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้, แบบบันทึก การเรียนรู้ และแบบสอบถามความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อการใช้รูปแบบกิจกรรมการเรียนการสอนตามทฤษฎีการสร้างความรู้ร่วมกับแนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)

ขั้นตอนที่ 4 การพัฒนา (Development : D₂) เป็นการประเมินผลรูปแบบกิจกรรมการเรียน การสอน (Evaluation : E) ขั้นตอนนี้เป็นการนำข้อมูลผลการทดลองใช้รูปแบบการเรียนการสอนในภาคสนาม มาวิเคราะห์ เพื่อพิจารณาประเมินผลและปรับปรุงรูปแบบการเรียนการสอน โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อประเมินผลรูปแบบ กิจกรรมการเรียนการสอนตามทฤษฎีการสร้างความรู้ร่วมกับแนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) สำหรับนักศึกษาวิชาชีพรู และเพื่อปรับปรุงรูปแบบกิจกรรมการเรียนการสอนตามทฤษฎีการสร้างความรู้ร่วมกับแนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) สำหรับนักศึกษาวิชาชีพรู ให้มีความเหมาะสมและสามารถนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป มีวิธีดำเนินการดังนี้

1) ประเมินผลรูปแบบกิจกรรมการเรียนการสอนตามทฤษฎีการสร้างความรู้ร่วมกับแนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู โดยดำเนินการดังนี้

1.1) ประเมินสมรรถนะครูสังคัมศึกษา

1.2) ประเมินความคิดเห็นของนักศึกษาวิชาชีพครูที่มีต่อการใช้รูปแบบกิจกรรมการเรียนการสอน

2) ปรับปรุงรูปแบบกิจกรรมการเรียนการสอนตามทฤษฎีการสร้างความรู้ร่วมกับแนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู ให้มีความสมบูรณ์เหมาะสมและสามารถนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

วิธีวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ ใช้วิธีวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) สำหรับข้อมูลเชิงคุณภาพ และวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และค่าที่แบบไม่อิสระ (t-test dependent)

ผลการวิจัย

1. รูปแบบกิจกรรมการเรียนการสอนตามทฤษฎีการสร้างความรู้ร่วมกับแนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อส่งเสริมสมรรถนะครูสังคัมศึกษา มีชื่อว่า 2P2A มีขั้นตอนสำคัญ 4 ขั้นตอนประกอบด้วย 1) ขั้นตอนเตรียมความพร้อม (Preparation : P) 2) ขั้นให้ความรู้ และทักษะ (Providing Knowledge and Skills : P) 3) ขั้นปฏิบัติการ (Action : A) และ 4) ขั้นประยุกต์ใช้ (Applying :A) ผลการตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบการเรียนการสอนจากผู้เชี่ยวชาญ 5 คน ได้ค่าความเหมาะสม สอดคล้องในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.86$, S.D. = 0.28)

2. ผลการทดลองใช้รูปแบบกิจกรรม พบว่า 2.1 นักศึกษาวิชาชีพครูมีสมรรถนะครูสังคัมศึกษาหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนด้วยรูปแบบกิจกรรมการเรียนการสอนตามทฤษฎีการสร้างความรู้ร่วมกับแนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุก และ 2.2 ความคิดเห็นในการจัดการเรียนการสอนโดยใช้รูปแบบกิจกรรมการเรียนการสอนตามทฤษฎีการสร้างความรู้ ร่วมกับแนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อส่งเสริมสมรรถนะครูสังคัมศึกษา พบว่า นักศึกษาวิชาชีพครูสังคัมศึกษาความคิดเห็นต่อการเรียนการสอนโดยใช้รูปแบบอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.55$, S.D. = 0.58)

อภิปรายผล

ผู้วิจัยขอนำเสนอตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. การพัฒนารูปแบบกิจกรรมการเรียนการสอนตามทฤษฎีการสร้างความรู้ร่วมกับแนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อส่งเสริมสมรรถนะครูสังคมศึกษา พบว่ารูปแบบกิจกรรมการเรียนการสอนตามทฤษฎีการสร้างความรู้ร่วมกับแนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อส่งเสริมสมรรถนะครูสังคมศึกษา ผลการตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบการเรียนการสอนจากผู้เชี่ยวชาญ 5 คน ได้ค่าความเหมาะสม/ สอดคล้องในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.86$, S.D. = 0.28) อาจเป็นเพราะผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด เกี่ยวกับการวิจัยและพัฒนา (Research and Development: R&D) การออกแบบการเรียนการสอนเชิงระบบของแคร์รี่ (Dick, Carey and Carey, 2005: 1-8) ร่วมกับแนวคิดรูปแบบการจัดการเรียนการสอนของจอยซ์ และเวลล์ (Joyce and Weil, 2009: 9) นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการสังเคราะห์การจัดการเรียนการสอนตามทฤษฎีการสร้างความรู้และแนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สมรรถนะครูสังคมศึกษา จากงานวิจัยต่าง ๆ มีการดำเนินการสัมภาษณ์อาจารย์ผู้สอนวิชาสาขาสังคมศึกษาและบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา และมีการวางแผนการออกแบบให้รูปแบบกิจกรรมการเรียนการสอนที่เป็นระบบแต่ละขั้นตอนมีความสัมพันธ์กัน สอดคล้องกับเควิน ครูส (Kevin Kruse, 2009:1) และกาญจนา คุณารักษ์ (2545 : 7) ที่กล่าวถึง วิธีการเชิงระบบ (system approach) เป็นวิธีการเชิงระบบที่ช่วยให้การจัดการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ (effectiveness) และมีประสิทธิผล (effectiveness) เนื่องจากระบบมีกลไกและโครงสร้างหลักในการทำงานอย่างน้อย 3 ส่วน ประกอบด้วย สิ่งนำเข้า/ตัวป้อน (input) กระบวนการ (process) ผลผลิต/ผลลัพธ์ (output) ซึ่งในแต่ละขั้นมีการวิเคราะห์สถานการณ์ หรือเงื่อนไขการเรียนรู้ว่าเป็นระบบ มีการระบุ แยกแยะและแก้ปัญหา และวางแผนการเรียนการสอนโดยอาศัยความรู้จากหลาย ๆ ทฤษฎี มีการปรับปรุง แก้ไขการทำงานโดยการใช้ข้อมูลป้อนกลับ (feedback) และในแต่ละองค์ประกอบย่อย ๆ ต่างก็มีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องซึ่งกันและกัน โดยเป้าหมายของระบบใหญ่ทั้งหมดจะบรรลุผลได้จากการประสานสัมพันธ์กันขององค์ประกอบย่อย ๆ และ สอดคล้องกับทิตานา แซมมณี (2555 : 204) ที่ได้กล่าวว่าในการสร้างระบบหนึ่งขึ้นมา กระบวนการที่จำเป็นคือการกำหนดจุดมุ่งหมายของระบบการศึกษาหลักการ ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง การประมวลสภาพการณ์และปัญหาที่เกี่ยวข้อง การกำหนดองค์ประกอบของระบบและการจัดความสัมพันธ์ขององค์ประกอบ การเขียนผังระบบ การทดลองใช้ระบบ การประเมินผลระบบและการปรับปรุงระบบ อันจะทำให้รูปแบบการสอนมีประสิทธิภาพมากขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบเช่น บัณฑิตฉัตรวิโรจน์ (2550: 183-185) ได้ศึกษาการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบการจัดการความรู้ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการสอนของนักศึกษาครู โดยมีผลการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบการจัดการความรู้ โดยผู้เชี่ยวชาญที่ระดับมากที่สุด และวิทยา นนันทน์ภา (2558:171) ได้ศึกษา เรื่อง รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูสังคมศึกษา ระดับประถมศึกษา โดยมีผลการประเมินการตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบในภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.61$, S.D. = 0.49)

2. ผลการทดลองใช้รูปแบบกิจกรรมการเรียนการสอนตามทฤษฎีการสร้างความรู้ร่วมกับแนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อส่งเสริมสมรรถนะครูสังคมศึกษา ผู้วิจัยได้ขอเสนอผลการวิจัยดังนี้

2.1 นักศึกษาวิชาชีพครูมีสมรรถนะครูสังคมศึกษาหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนด้วยรูปแบบกิจกรรมการเรียนการสอนตามทฤษฎีการสร้างความรู้ร่วมกับแนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดการเรียนการสอนตามรูปแบบกิจกรรมที่กำหนดไว้อย่างครบถ้วน เน้นการเรียนรู้ สู่การปฏิบัติ เมื่อนักศึกษาวิชาชีพครูสังคมศึกษาผ่านกระบวนการเรียนรู้ทุกขั้นตอนของรูปแบบกิจกรรมการเรียนการสอน จะส่งเสริมให้ผู้เรียนมีกระบวนการสร้างความรู้ มีการแสวงหาคำตอบ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านข้อมูลและจากการประมวลจากประสบการณ์ที่เคยผ่านพบทำให้เข้าใจในเนื้อหามากยิ่งขึ้น การดำเนินการลักษณะนี้ สอดคล้องกับแนวคิดของบอนเวลล์(Bonwell,1991:1) ,เซงเกอร์ กอส และเบิร์นสไตน์(Shenker Goss & Bernstein,1996:1),ปราวีณยา สุวรรณณัฐโชติ (2551 :1) ไชยยศ เรืองสุวรรณ (2553:1-2), ได้กล่าวถึงการจัดการเรียนรู้แบบ Active learning ไว้ว่าเป็นการเรียนรู้ที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนหรือดำเนินกิจกรรมต่างๆ ในการเรียนให้เกิดการเรียนรู้ที่มีความหมาย ผู้เรียนจะสร้างความเข้าใจและค้นหาความหมายของเนื้อหาสาระโดยเชื่อมโยงกับประสบการณ์เดิมที่มีอยู่ สามารถบูรณาการความรู้ใหม่ ข้อมูล ข่าวสาร สารสนเทศต่างๆที่ได้รับกับความรู้เก่าที่มีสามารถประเมินต่อเติมและสร้างเป็นแนวคิดของตนเอง จนนำไปสู่ความคิดรวบยอดได้ และนอกจากนี้สอดคล้องกับเยาเวเรศ ภัคติจิตร (2557: 1-6) ที่กล่าวถึง กิจกรรมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเป็นการเรียนรู้ผ่านกิจกรรม (Activity-based Learning) ทำให้นักเรียนมีบทบาททุกขั้นตอน เพื่อให้นักเรียนได้เกิดองค์ความรู้ที่คงทน และสามารถวิเคราะห์ สังเคราะห์ และแสดงออกอย่างสร้างสรรค์ได้ด้วยตนเอง รวมทั้งสอดคล้องกับทฤษฎีการสร้างความรู้ (Constructivist theory) ซึ่งเป็นทฤษฎีที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาผู้เรียนให้สามารถสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเองของผู้เรียน ซึ่ง Bruner (1963: 66-68) เชื่อว่าหลักการจัดการเรียนการสอนตามแนวทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเองเป็นกระบวนการที่ให้ผู้เรียนสร้างความคิดรวบยอดใหม่จากความรู้เดิม และความรู้ใหม่ที่ได้รับ ผู้เรียนเป็นผู้เลือกรับและปรับเปลี่ยนข้อมูล โดยผู้สอนคอยกระตุ้นให้ผู้เรียนค้นพบความรู้ใหม่ โดยการเทคนิคการถามตอบ เพื่อให้ผู้เรียนได้เข้าใจภาพรวมและเข้าใจในแต่ละส่วนตามบริบทเพื่อสร้างองค์ความรู้จากการค้นพบ นอกจากนี้การที่ผู้เรียนมีบทบาทในการปฏิบัติ และจัดกระทำกับข้อมูลหรือประสบการณ์ต่าง ๆ ในบริบทจริงหรือการมีปฏิสัมพันธ์กับสื่อ การลองผิดลองถูกจนได้มาเป็นความรู้ความเข้าใจ นอกจากนี้ครูจะต้องสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม การร่วมมือ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ความคิดและประสบการณ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียน ครูหรือบุคคลอื่นจะช่วยให้การเรียนรู้มีความหลากหลายขึ้น (ทิตนา แคมมณี, 2555: 94-96) ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของบริสุทธิ์ธรรม พิมพ์ศิริ และสุเทพ อ่วมเจริญ (2561:616-617) ที่กล่าวถึง หลังการทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด Constructivism (JOICE Model) พบว่า นักเรียนมีความสามารถทางคณิตศาสตร์หลังเรียนตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.2 ความคิดเห็นในการจัดการเรียนการสอนโดยใช้รูปแบบกิจกรรมการเรียนการสอนตามทฤษฎีการสร้างความรู้ ร่วมกับแนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อส่งเสริมสมรรถนะครูสังคมศึกษา พบว่านักศึกษาวิชาชีพครูสังคมศึกษา มีความคิดเห็นต่อการเรียนการสอนโดยใช้รูปแบบอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.55$,

S.D. = 0.58) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า กิจกรรมการเรียนรู้มีการสร้างแรงจูงใจที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ทุกขั้นตอนของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภายใต้รูปแบบกิจกรรมการเรียนการสอน ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้จากบทเรียนที่ผู้สอนได้เตรียมไว้ จากสื่อและแหล่งเรียนรู้ มีการพัฒนาความรู้และทักษะการปฏิบัติ ทำให้ผู้เรียนสามารถปฏิบัติและสร้างสรรค์ชิ้นงานด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ได้ด้วยตนเอง และนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนสังคมศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังที่กรวิชัย โสภาก และกนกพร ฉันทนารุ่งภักดี (2561:99-100) กล่าวว่า ทุกขั้นตอนของรูปแบบการเรียนการสอนแบบผสมผสานเพื่อพัฒนาทักษะการปฏิบัติ คอมพิวเตอร์กราฟิกมีความสำคัญและความต่อเนื่องกันในการพัฒนาความรู้และทักษะการปฏิบัติที่ส่งผลให้ผู้เรียนสามารถปฏิบัติและสร้างสรรค์ชิ้นงานได้ ทำให้ผู้เรียนพัฒนาความสามารถของตนเองในการเรียนรู้ได้ดียิ่งขึ้น สอดคล้องกับแนวคิด Council for the Curriculum, Examinations and Assessment (2007:1-5) ได้กล่าวว่า หากผู้เรียนมีโอกาสแสดงออก และมีส่วนร่วมในการเรียนรู้มากกว่าการรับฟังการบรรยาย ใช้การเรียนรู้ผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ และสื่อ นวัตกรรม เพื่อให้เกิดความคิดวิเคราะห์ในระดับสูง จะทำให้ผู้เรียนสามารถสร้างความรู้ได้ และส่งผลให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของสมัครสมร ภักดีเทวา (2553: 263-266) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการออกแบบการเรียนการสอนอีเลิร์นนิ่งระดับบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อบทเรียน และกิจกรรมบนเว็บในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และณัฐวุฒิ ททรัพย์อุปลัมภ์ (2553:4) ได้ศึกษาเรื่อง การจัดการเรียนแบบใฝ่รู้ (Active Learning) ที่มีผลต่อพฤติกรรมการเรียนรู้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความพึงพอใจในการเรียนรายวิชาภูมิปัญญาไทยเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต (0021311) ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ผลการวิจัยพบว่า ด้านความพึงพอใจในการเรียนของนักศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.23

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะนำผลการวิจัยไปใช้

1. จากผลการวิจัย พบว่า สมรรถนะสังคมศึกษา ในสมรรถนะด้านความรู้สังคมศึกษา ผู้สอนควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนทบทวนความรู้ทางสังคมศึกษาเพิ่มเติมมาก่อนล่วงหน้าทั้ง 5 สาระการเรียนรู้ เช่น สาระศาสนา ศิลธรรมและจริยธรรม, สาระหน้าที่พลเมือง และการดำเนินชีวิตในสังคม, สาระเศรษฐศาสตร์, สาระประวัติศาสตร์, สาระภูมิศาสตร์ โดยผ่านการศึกษาค้นคว้าข้อมูลทางสารสนเทศ จากใบความรู้ ใบกิจกรรมสื่อการเรียนการสอน แล้วมาทบทวนเนื้อหาอีกครั้งผ่านกิจกรรมการเรียนการสอนในชั้นเรียน เพื่อผู้เรียนจะได้เข้าใจเนื้อหาทางสังคมศึกษาได้ถูกต้อง รวดเร็ว และแม่นยำมากยิ่งขึ้น

2. จากผลการวิจัย พบว่า การจัดสภาพแวดล้อม และบรรยากาศการเรียนรู้อุณหภูมิขณะดำเนินการสอนตามรูปแบบกิจกรรมการเรียนการสอน ผู้สอนควรสร้างบรรยากาศในชั้นเรียนที่เป็นกัลยาณมิตรให้ความสำคัญกับผู้เรียนทุกคนในการปฏิบัติกิจกรรมร่วมกัน มีการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็นลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง ส่งเสริมให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นได้อย่างมีอิสระ และมีการสะท้อนผลงานของผู้เรียนร่วมกัน โดยผู้สอนเป็นผู้อำนวยความสะดวก และดูแลให้คำปรึกษาแนะนำอย่างใกล้ชิด

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ผลการวิจัยพบว่า สมรรถนะด้านสื่อและนวัตกรรม มีความสำคัญและจำเป็นมาการศึกษาไทยยุค 4.0 และการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ดังนั้นควรมีการวิจัยและพัฒนาวัตกรรมการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมสมรรถนะครูสังคมศึกษาของนักศึกษาวิชาชีพครูในสถาบันการผลิตครูอื่นๆต่อไป

2. การวิจัยและพัฒนาารูปแบบกิจกรรมการเรียนการสอนครั้งนี้ เป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียน มีสมรรถนะครูสังคมศึกษาที่สูงขึ้น ควรได้รับการพัฒนารูปแบบกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อไปใช้ ในการส่งเสริมสมรรถนะครูในรายวิชาอื่นๆต่อไป

เอกสารอ้างอิง

ภาษาไทย

- กรวิชญ์ โสภกา และกนกพร ฉันทนารุ่งภักดิ์. (2561). “การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนแบบผสมผสาน เพื่อพัฒนาทักษะการปฏิบัติคอมพิวเตอร์กราฟิก สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย.กรุงเทพฯ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ”วารสารวิชาการ Veridian E- Journal.ปีที่ 11 ฉบับที่ 1 (มกราคม – เมษายน) :87-102.
- กาญจนา คุณารักษ์. การออกแบบการเรียนการสอน (Instructional Design). พิมพ์ครั้งที่ 2. นครปฐม : มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2545.
- คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร. (2560). **หลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา (5ปี)** (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2560).นครปฐม. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- เจริญ ภูวจิตร.(2560).**การพัฒนาครูเพื่อคุณภาพของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 (Teachers Development for Learner Quality in the 21st Century).**เข้าถึงเมื่อวันที่ 23 มกราคม 2560, จาก www.nidtep.go.th/webnidtep2015/files/170560_Teachers%20Development21.pdf
- ไชยยศ เรืองสุวรรณ. (2553). **Active Learning.** ข่าวสารวิชาการ คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ประจำเดือนพฤศจิกายน 2553.
- ณัฐวุฒิ ทรัพย์อุปถัมภ์. (2553). การจัดการเรียนแบบใฝ่รู้ (Active Learning) ที่มีผลต่อพฤติกรรมการเรียนรู้ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความพึงพอใจในการเรียนรายวิชาภูมิปัญญาไทย เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต (0021311) ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี. รายงานวิจัยคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- บริสุทธิ์ธรรม พิมพ์ศิริ และสุเทพ อ่วมเจริญ (2561). “การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด Constructivism เพื่อส่งเสริมความสามารถทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษา. นครปฐม : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.”.วารสารวิชาการ Veridian E- Journal.ปีที่ 11 ฉบับที่ 1 (มกราคม – เมษายน) :616-632.
- บัณฑิต ฉัตรวีโรจน์. (2550) . “การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบการจัดการความรู้ เพื่อเสริมสร้าง สมรรถนะการสอน ของนักศึกษาครู” .วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์ดุขฎีบัณฑิต .กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปราวีณา สุวรรณณัฐโชติ. (2551). การเรียนเชิงรุก(Active Learning) .กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทีตินา แชมมณี. (2555). **ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ.** กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เยาวภา ประคองศิลป์. (2545). “ความเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงของสังคม: แนวทางการจัดการเรียนการสอน สังคมศึกษาในปัจจุบันและอนาคต.” ศึกษาศาสตร์ (มหาวิทยาลัยขอนแก่น) 26,2 (กันยายน-พฤศจิกายน) :24-31.

- เยาวเรศ ภัคดีจิตร. (2557). **Active Learning** กับการพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21. เข้าถึงเมื่อวันที่ 20 มิถุนายน 2561, จาก <http://edu.nsr.u.ac.th/2011/qass/?view=research.php>.
- วิชัย วงศ์ใหญ่. (2557). **สี่เสาหลักของการศึกษา**. จาก [www.curriculumandlearning.com /upload/สี่เสาหลักทางการศึกษา_1400078221.pdf](http://www.curriculumandlearning.com/upload/สี่เสาหลักทางการศึกษา_1400078221.pdf). สืบค้นเมื่อวันที่ 19 พฤษภาคม 2561.
- วิทยา นนทน์ภา. (2558). **รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูสังคมศึกษา ระดับประถมศึกษา**. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สมัครสมร ภัคดีเทวา. (2553). **การพัฒนาแบบการออกแบบการเรียนการสอนอิเล็กทรอนิกส์ระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช**. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2551). **กรอบแผนอุดมศึกษาระยะยาว 15 ปี ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2551-2565)**. โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ภาษาต่างประเทศ

- Bonwell, C.C. & Eison, J.A. (1991). **Active Learning: Creating Excitement in the Classroom**. ERIC Clearinghouse on Higher Education Washington DC. | George Washington Univ. Washington DC.
- Bruner, J. S. (1963). **The process of education**. New York: Alfred A. Knopf, Inc. and Random House.
- Council for the Curriculum, Examinations and Assessment (CCEA). (2007). **Active Learning and Teaching Methods**. A PMB publication, UK.
- Dick, Walter, Lou Carey, and James O. Carey. (2005). **The Systematic Design of Instruction** (6th ed.). Allyn & Bacon.
- Joyce, Weil and Calhoun. (2009). **Models of Teaching**. 8th ed. New York: Courtesy of Reece Galleries, Inc.
- Kruse, K. (2009). "Introduction to Instructional Design and the ADDIE Model." Accessed April 5. Available from http://www.transformativedesign.com/id_systems.html.
- Shenker, J. I.; Goss, S. A.; & Bernstein, D. A. (1996). **Instructor's Resource Manual for Psychology: Implementing Active Learning in the Classroom**. Retrieved April 15 2017, from [http://s.psych/uiuc.edu/jskenker/active.html](http://s.psych.uiuc.edu/jskenker/active.html).